

## HAMD

<https://www.youtube.com/watch?v=sS4AN7QpPVg>

Hazirlik Sorulari:

1. Sukru uc ana bolumde ele almak gerekirse bunlar nelerdir?
2. Hz. Davud AS in sukur anlayisi nasildir?
3. Bediuzzaman a gore hayatın gayesi nedir?

Ragıb El-İsfehani'nin **Müfredat**'ında hamd ve şükür arasındaki farka şöyle işaret edilir:

**“Yüce Allah'a hamd etmek, O'nu üstün sıfatlarından dolayı övmektir. Hamd, şükürden daha geneldir. Şükür, ancak nimet karşılığında yapılır. Buna göre, her şükür bir hamd sayılır.”**  
(İsfehani, el-Müfredat)

Yani **hamd**, Allahu Teala'yı gerek verdiği **nimetlerinden** dolayı, gerek diğer **bütün kemal sıfatlarından** dolayı **övmektir. Şükür** ise, yalnız **verdiği nimetler dolayısıyla** övmek, minnettarlığını ifade etmek demektir.

Kur'an-ı Kerim'de hem hamd etmeye, hem de şükretmeye teşvik eden pek çok ayetler vardır.

**Şükre teşvik eden ayetlerden:**

'El-hamdü lillâhi rabbi'l-âlemin' Hamd, âlemlerin rabbi Allah'a mahsustur (Kâinatın yaratıcısı ve geliştircisi olan Allah'a hamdolsun) .' (1/Fâtiha, 2)

**“Celâlim hakkı için, eğer şükrederseniz, muhakkak size (nimetimi) artırırım ve eğer nankörlük ederseniz, şübhesiz ki azâbım pek şiddetlidir!”** (İbrahim, 7)

**“Eğer şükredip îmân ederseniz, Allah size azâbı neylesin?”** (Nisa, 147)

**“Rabbim! Bana ve ana-babama verdiğin nimetine şükretmemi ve râzı olacağın sâlih bir amel işlememi ilhâm eyle.”** (Ahkaf, 15)

**Hamde teşvik eden ayetlerden:**

**“Rabbine hamd ile tesbîh et ve secde edenlerden ol!”** (Hicr, 98)

**“De ki: “Hamd O Allah'a mahsustur** ki, çocuk edinmemiştir; hem mülkte kendisine hiçbir ortak olmamıştır; âcizlikten (münezzeh olduğundan) dolayı O'nun için hiçbir yardımcı da olmamıştır. Artık O'nu tekbir getirerek yücelt!” (İsra, 111)

“Bizi buna hidâyet eden Allah’a hamd olsun; hâlbuki Allah bizi hidâyete erdirmeseydi, doğru yolu bulamazdık.” (Araf, 43)

Günde beş vakit namazda toplam **kırk defa** okuduğumuz ve Kur’an’ın ilk suresi olan **Fatiha** Suresi de “**El-hamdu lillahi rabbi’l-alemîn**” diye başlar. Yani **bütün övgüler Allah’a aittir** diyerek başlar. Bu ayetteki “**bütün**” tabiri ile o kadar geniş bir daire kastedilir ki, **en kısa** manasını Üstad **Bediüzzaman** Hazretleri şöyle izah eder:

**“Ne kadar hamd ve medih varsa, kimden gelse, kime karşı da olsa, ezelden ebede kadar hastır ve lâyıktır o Zât-ı Vâcib-ül Vücut'a ki, Allah denilir.”** (29. Mektub)

Hamd; Anlam ve Mâhiyeti

**Hamd, sözlükte iyilik, güzellik, üstünlük ve erdemlilikle niteleme (medhetme) ve övme manasına gelir. Terim olarak, bütün medih türlerini içerip sevgi ve tazimle Allah'a yönelen övgü ve şükürü ifade eder. Hamd, Allah'a karşı kulların memnuniyet ve sevinçlerini, O'na şükürlerini bildirmeleri demektir. 'El-hamdü lillâh' sözüne 'hamdele' denir.**

Kur’an’da Hamd Kavramı

**Kur'an'da hamd, hepsi Allah'a nisbet edilmiş olarak 43 yerde geçmektedir. Ayrıca, 17 âyette de esmaü'l-hüsnadan “hamîd” ismi yer almaktadır. Bir yerde de hamd edenler anlamında “hâmidûn” kelimesi kullanılır.**

**Hamd ve şükür arasındaki fark nedir? Hastalığa şükretmek mi hamd etmek mi gerekir?**

**Hamd :** “Bir ihsana karşı kalbin medih ve şükür duygularıyla dolması ve o ihsan sahibini tâzim etmesidir.”

Hamd ile şükür ilişkisi umum husus olarak özetlenebilir. **Yani her şükür aynı zamanda bir hamddir. Ancak her hamd şükür değildir.** Hamd, bize ve bütün mahlukata yapılan ikram ve izetleri Allaha takdim etmektir. Şükür ise daha hususi olarak bize yapılan ikramlara karşılık gelir. **Bu nedenle şükür kelimesi hamdin yerini tutamaz. Hamd daha geniş ve şumüllüdür.**

Kur’an’ın hülâsası olan Fatiha sûresi, “**Âlemlerin Rabbine hamd**” ile başlar. Demek ki âlemlerin terbiye edilmeleri insan için bir ihsan, bir ikramdır; Ona Rabbinin bir lütfudur.

Güneş bir terbiyeden geçmiş de ziya veriyor, ısı veriyor; gezegenlerini etrafında döndürüyor. Onu böylece terbiye eden Allah’ı medih ve sena ederiz. Bir de bu terbiyenin insana bakan ciheti var. Güneşin böylece terbiye görmesi sayesinde insanoğlu ondan istifade edebiliyor. Yâni, bu terbiye insana bir ihsan. Bu ihsana karşı da Rabbimize şükür borçluyuz. İşte hamd, bu medihle bu şükürü birlikte ifade eden mühim bir zikir.

Oksijenle hidrojeni ayrı ayrı terbiye eden, sonra bunların ikisini yeni bir terbiyeden geçirerek su hâline getiren Rabb-ül Âlemin’e hamdederiz. Zira, su yaratmak, nehir, göl, deniz yaratmak Allah’ın azim bir sanatı olduğu gibi insanoğluna da büyük bir ihsanıdır.

Gözümüzü görmeğe, elimizi tutmağa, ciğerimizi solunuma uygun olarak terbiye eden Rabbimize hamdederiz.

Dünyanın Güneş etrafında, Ay'ın da Dünya etrafında döndürülmesi büyük bir kudret tecellisi olduğu gibi, insan için büyük bir İlâhî ihsandır ve ikramdır. Onları böylece terbiye eden Allah'a hamdederiz.

Mü'minler için cenneti, kâfirler için cehennemi terbiye eden Hâlıkımıza hamdederiz.

Kur'an-ı Kerim'in "**Rabb-ül Âlemin'e**" hamd ile başlayıp, "**Rabbünnâsa**" sığınmakla son bulması ne kadar mânîdardır. **Rabb-ül Âlemin; bütün âlemlerin terbiye edicisi. Rabbünnas** da insanı bütün organlarıyla ve bütün duygularıyla terbiye eden Allah. Âlemlerin terbiyesi, insana baktığı, insanın faydalanmasına en uygun şekilde yapıldığı için, âlemleri terbiye eden ancak insanın Rabbidir. Bir diğer ifadeyle insanın Rabbi ancak âlemleri terbiye eden zât olabilir. İşte insan bu tabloyu tefekkür ettiğinde ruh ve kalbi sonsuz bir minnet, medih ve şükür ile dolar. Allah'a sonsuz hamdeder.

Fikrimize kâinat kitabını okuma gücü veren, kalbimize iman ve marifeti yerleştiren Rabbimize hamdederiz. Kalb gözümüzü hidayetiyle açması ve bize kendini bildirmesi, tanıttırması, sevdirmesi, Allah'ın en büyük bir ihsanı bir ikramı olduğu kadar, en ince bir san'atıdır da. Dünün nutfesi bugün Rabbini tanıyor, O'nu seviyor, O'nun san'atlarını tefekkür edebiliyor.

San'atkârını bilen eser, kâtibini tanıyan kitap... Bunlar beşer hayâlinin erişemeyeceği noktalar. İşte hidayetle nurlanan bir mü'minin kalbi, Allah'ın böyle harika bir san'atı.

İnsan kendisinde tecelli eden bu kemal için hem Rabbini medih ve sena eder, hem de bu büyük lütuf karşısında O'na sonsuz derecede şükreder.

**Hamd sadece insana mahsus değil. Diğer mahlûkların da en azından hâl diliyle hamdleri vardır.** Bir yıldız, Allah'a hamdeder; yok iken var olduğu için. Zira, yoğu var etmek hem İlâhî bir san'at, hem de o yıldız bir ihsandır.

Bir çiçek de Allah'a hamdeder. Suyu, toprağı terbiye ederek çiçek hâline getirdiği için Allah'ı hâl diliyle medih ve sena ettiği gibi, kendisine çiçek olmayı lütfettiği için de yine Rabbine şükreder. İşte bu medih ve şükür onun hamdidir.

Diğer varlıkları da bunlara kıyas ettiğimizde, her varlığın Allah'ı tesbih ettiği gibi O'na hamd de ettiğini bir derece hissedebiliriz.

\* \* \*

**İnsan, başına gelen musibeten dolayı şükretmesi gerekir. Ayrıca her şükür bir hamddir.**

**Şükretmek**, sabretmenin bir alameti olduğu gibi Allah'tan gelen her şeye razı olmanın göstergesidir. Bu bakımdan gelen hastalıklara şükretmek de kulun Rabbine teslimiyetinin ve onun rızasından başka bir şeyi gözetmediğinin delilidir.

Şükretmekle hastalık artmaz, belki hastalıktan gelen ısıraplar ve meyusiyetler azalır.

## Şükür

Yazar: Fethullah Gülen Tarih: 30 Nisan 1994. Kategori [Kalbin Zümrüt Tepeleri](#)

Görülen herhangi bir iyiliğe karşı gösterilen memnûniyet ve minnettarlık mânâlarına gelen şükür; ıstılahta, insana bahşedilen duygu, düşünce, âzâ ve cevârihi yaratılış gâyeleri istikametinde kullanmaya denir ki; kalble, lisânla îfâ edilebileceği gibi bütün uzuvlarla da yerine getirilebilir.

**Lisânla şükür**; vehmî bütün güç, kuvvet ve ihsan kaynaklarını nefyederek her türlü lütuf ve nimetlerin Allah'tan geldiğini kabul ve itirafla gerçekleşir. Evet, bütün iyilikleri, güzellikleri kismet eden ve mebde'den müntehâya sebeplerini hazırlayan O olduğu gibi, vakt-i münasibinde gönderen de yine O'dur. Takdir ve taksim eden, vakti gelince yaratıp semâvî sofralar halinde önümüze seren O olduğu için neticede minnet ve şükran da O'nun hakkıdır. O'nu görmezlikten gelerek sebeplere takılmak, hatta onlara serfûrû edip minnettarlıkta bulunmak; hazırlanıp ayağımızın ucuna kadar getirilen bu sofranın, hazırlanışını ve hazırlayanını nazara almadan, getirip önümüze koyan tablacıyı bahşişlere boğmaya benzer ki: **يَعْلَمُونَ ظَاهِرًا مِنَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ عَنِ الْآخِرَةِ هُمْ غَافِلُونَ** "Onlar, dünya hayatının sadece kendilerine bakan dış yüzünü bilirler, ahirete bakan yönünden ise bütün bütün gafildirler." [1] Evet bunlar, sırf sebeplere bakıp ilim ve mârifet itibarıyla daha ilerisini göremeyen cahiller, nâkıslar ve nankörlerdir.

**Kalble şükür**; zâhir ve bâtın bütün nimetleri ve bu nimetlerden yararlanmayı Allah'tan bilip hayatın bu anlayışa göre yönlendirilmesi, şekillendirilmesidir.. ve aynı zamanda lisân ve cevârihle yapılan şükürün de esasını teşkil eder ki: **وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعْمَهُ ظَاهِرَةً وَبَاطِنَةً** "O, gizli-açık nimetlerini bol bol size ihsan etmiştir." [2] beyânı onun keyfiyet buudlarına; **وَإِنْ تَعَدُّوا نِعْمَةَ اللَّهِ لَا تُحْصَوْهَا** "Allah'ın nimetlerini saymaya kalksanız da saymakla bitiremezsiniz." [3] fermân-ı sübhânîsi de kemmî sonsuzluğuna işaret etmektedir.

**Cevârih ile şükre gelince**, o, her uzuv ve her lâtifeyi yaratılış gâyesi istikametinde kullanmak ve onlara mahsus kulluk vazifelerini yerine getirmekten ibaret sayılmıştır.

Ayrıca, lisânın şükürünü evrâd ü ezkâr, kalbin şükürünü yakîn ve istikamet, cevârihin şükürünü de ibadet ü tâat şeklinde yorumlayanlar olmuştur. Onun böyle bütün bir iman ve ibadete taallukundan ötürüdür ki, büyükler ona imanın yarısı nazarıyla bakmış, kendi şümûlü içinde sabırla müşterek mütâlaa etmişlerdir.

Allah, kelâmında pek çok defa şükürü emretmiş ve onu, [4] **وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ** ve [5] **وَسَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ** gibi âyetleriyle emrin ve halkın gâyesi göstermiş; göstermiş ve: **لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ**

"Eğer şükrederseniz ben de nimetimi artırırım; şayet nankörlük yaparsanız, biliniz ki azabım çok şiddetlidir." [6] fermanıyla şükredenlere mükâfat vaadinde, küfrân-ı nimette bulunanları da cezalandıracağı tehdidinde bulunmuştur. Bundan başka O, kendisine "Şekûr" demiş [7] ve bütün nimetlerin asıl kaynağına ulaşma yolunu da şükre bağlamıştır; bağlamış ve bu mevzuun doludizgin şehsuvarlarından Hz. İbrahim'i: "شَاكِرًا لِأَنْعَمِهِ" O'nun nimetlerine karşı şükürle gerilmiş [8] sözüyle; Hz. Nuh'u da: "إِنَّهُ كَانَ عَبْدًا شَكُورًا" Şüphesiz, o, şükürle oturup kalkan sadık bir bende idi. [9] beyânıyla tebci ve takdir etmiştir. Şükür önemli bir amel ve kıymetli bir sermaye olmasına rağmen, "وَقَلِيلٌ مِّنْ عِبَادِيَ الشَّكُورُ" Kullarımdan şükredenler pek azdır. [10] fehvâsınca, hakîki mânâda âmili fazla olmayan bir ameldir. Gerçi, "أَفَلَا أَكُونُ عَبْدًا شَكُورًا" Rabbime çok şükreden bir kul olmayayım mı! [11] duygusuyla kıvrım kıvrım kıvrananlar ve bütün ömürlerini şükür kuşağında geçirenler de vardır ama, yine de bunların sayıları oldukça azdır.

Evet, İnsanlığın İftihar Tablosu Şükür Kahramanı, değeri çok yüksek, âmili çok az bu önemli amelin en önde geleniydi. O, oturur-kalkar şükreder ve yanına gelenlere de şükür tavsiyesinde bulunurdu.

اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَى ذِكْرِكَ وَشُكْرِكَ وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ "Allahım! Seni anmam, Sana şükredebilmem ve Sana ibadetlerin en güzeliyle yönelebilmem için bana yardım et." [12] O'nun sabah akşam dilinden düşürmediği nurlu sözlerdendi..

Evet, eğer şükür, nimete mazhar olanın onu verene karşı iki büküm olması, sevgi ve alâka ile O'na yönelmesi, bütün mazhariyetlerini itiraf etmesi ise, yukarıdaki peygamber sözü bu hususların en kestirmeden ifadesi sayılır.

Kimi aşâ-ekmeğe, evlâd ü iyâle ve barınacağı mekâna; kimi bunlarla beraber varlığa, sıhhate ve afiyete; kimi bir adım daha ileri atarak imana, irfana, rûhânî zevklere ve itminâna; kimi de hamd ve minnet şuuruna şükreder. Bu sonucusuyla insan, acz, fakr ve yetersizliklerini birer sermaye olarak kullanabilir de teşekkür devr-i dâimleri (salih daireleri) içine girerse, gerçek şâkirînden olur. Bir hadiste ifade buyrulduğu gibi, Dâvud aleyhisselâm, Cenâb-ı Hakk'a: "Yâ Rab! Senin şükürünü nasıl edâ edebilirim ki, Sana şükür etmem dahi üzerimde şükürü gerektiren ayrı bir nimettir!" deyince, Cenâb-ı Hak: "İşte şimdi tam şükrettin." [13] buyururlar ki, zannediyorum مَا شَكَرْنَاكَ حَقَّ شُكْرِكَ يَا مَشْكُورُ "Ey her dilde meşkûr olan Allahım, Sana hakkıyla şükredemedik." sözüyle anlatılmak istenen de budur.

Hakîki şükür, nimetin tam bilinmesiyle gerçekleşir; zira nimetin kaynağı ve onu verenin takdir edilmesi, büyük ölçüde nimetin bilinmesine bağlıdır. Nimetin bilinmesinden kabûlüne, ondan da Cenâb-ı Hakk'a yönelmeye uzanan çizgide iman ve İslâm'ın hazırlayıcılığı, Kur'ân'ın belirleyiciliği üzerinde her zaman durulabilir. Evet, Allah'ın üzerimizde olan lütufları imanın ışığı altında ve İslâm'ın emirlerini yaşarken daha bir belirginleşir, netleşir, duyulur-hissedilir hâle gelir ve Allah tarafından acimize, fakrımıza merhameten ve ihtiyaçlarımıza binâen, hem de karşılıksız olarak verildiği görülür ki; bu da, o ihsan ve lütufları bahşeden Zât'a karşı bizde senâ hislerini coşturur; coşturur ve

"Şimdi gel Rabbinin nimetini anlat da anlat!"[14] gerçeğine uyanarak, emrolduğumuz minnet ve şükran vazifesini rûhumuzun derinliklerinden fıskıran bir heyecanla yerine getiririz.

Aslında her insanda, nimete ve nimet verene karşı perestiş hissi vardır. Ama bu hissın uyarılacağı, uyarılıp yönlendirileceği âna kadar, tıpkı deryâda yaşayan mâhîler gibi, başından aşağıya yağın nimetleri ne duyar ne de hisseder. Dahası, çok defa onları çevresindeki basit sebeplere bile verebilir. Eğer biz, etrafımızdaki nimetleri görmemeye körlük, sağırılık ve duygusuzluk diyeceksek, mazhar olduğumuz bunca şeyi kör, sağır ve duygusuz sebeplere havâle etmenin de inhıraf olduğunda şüphe yoktur. "مَنْ لَمْ يَشْكُرِ الْقَلِيلَ لَمْ يَشْكُرِ الْكَثِيرَ" "Aza şükretmeyen çoğa da şükretmez.";[15] veya: "لَمْ يَشْكُرِ النَّاسَ لَمْ يَشْكُرِ اللَّهَ" "İnsanlara karşı şükran ve minnet hissi taşımayan Allah'a da şükretmez."[16] sözleri, birinci şıkka bakar ve mutlak şükürün önemini hatırlatır.

وَاعْبُدُوهُ وَاشْكُرُوا لِي وَلَا تَكْفُرُونَ "Sadece Bana şükredin ve zinhâr nankörlükte bulunmayın.";[17] veya وَاشْكُرُوا لَهُ "Yalnız O'na kullukta bulunun ve O'na şükredin."[18] gibi âyetler de ikinci şıkki nazara verir ve hakîkî tevhidi ihtar eder.

Ayrıca şükürün esasını teşkil eden hususlar itibarıyla onu şu üç bölüm içinde mütâlaa etmek mümkündür:

1. Herkes tarafından nimet olduğu kabul edilen, avam-havâs, müslim-gayr-i müslim herkesin sevip arzu ettiği nesnelere karşı şükür ki açıktır, üzerinde fazla durmaya değmez.

2. Zâhiren bir kısım sevimsiz şeylere karşı şükür ki, dış yüzü itibarıyla ağır, îfâsı zor ve ancak hadiselerin perde arkasına muttali olanlara Allah'ın lütfudur ve rızâ televvünlüdür.

3. Hayatlarını mahbûbiyet yörüngesinde sürdürenlerin şükürdür ki, nimetlere hep nimeti veren açısından bakar, O'nun büyüklüğüyle lütufları, ihsanları duyar ve ömürlerini şuhûdun engin hazları içinde geçirirler.. kullukları ayrı bir zevk zemzemesi, gönül hayatları ayrı bir aşk u şevk tûfânı ve Hak'la münasebetleri de ayrı bir temkin disipliniyle, şuhûdun engin hazları içinde.

Böyleleri, sürekli mevcudu bağlama ve mefkudu avlama peşindedirler. Elde ettikleri mukaddes ve akdes feyizlerle her an daha bir renklenip, derinleşip yollarına devam ederken, nazar ağları da her an ayrı ayrı vâridlere serilir, avlar, dolar ve taşar...

اللَّهُمَّ اجْعَلْنَا مِنْ عِبَادِكَ الْمُخْلِصِينَ الْمُحِبُّوبِينَ الْمُقَرَّبِينَ وَصَلَّى اللهُ عَلَى سَيِّدِ الْمُخْلِصِينَ الْمُحِبُّوبِينَ الْمُقَرَّبِينَ

Sızıntı, Mayıs 1994, Cilt 16, Sayı 184

[1] Rûm sûresi, 30/7

[2] Lokman sûresi, 31/20

[3] İbrahim sûresi, 14/34

- [4] "Umulur ki şükredersiniz" (Bakara sûresi, 2/52, 56, 185; Âl-i İmran sûresi, 3/123; Mâide sûresi, 5/6, 89; Enfâl sûresi, 8/26; Nahl sûresi, 16/14, 78; Hac sûresi, 22/36; Kasas sûresi, 28/73; Rûm sûresi, 30/46; Fâtır sûresi, 35/12; Câsiye sûresi, 45/12)
- [5] "Allah, şükredenleri mükâfatlandıracaktır." (Âl-i İmran sûresi, 3/144)
- [6] İbrahim sûresi, 14/7
- [7] Bkz. Fâtır sûresi, 35/30, 34; Şûrâ sûresi, 42/23; Tegâbün sûresi, 64/17
- [8] Nahl sûresi, 16/121
- [9] İsrâ sûresi, 17/3
- [10] Sebe sûresi, 34/13
- [11] Buhârî, teheccüd 6; Müslim, münâfikîn 79-81; Tirmizî, salât 187
- [12] Nesâî, sehv 60
- [13] İbn Ebi'd-Dünya, Kitabü's-şükr s.7; İbn Ebî Âsım, Kitabü'z-zühd 1/72; el-Beyhakî, Şuabü'l-İmân 4/100-101; el-Kurtubî, el-Câmi' li Ahkâmi'l-Kur'ân 1/398, 9/343; İbn Kesîr, Tefsiru'l-Kur'âni'l-azîm 2/541, 3/530.
- [14] Duhâ sûresi, 93/11
- [15] Ahmed b. Hanbel, Müsned 4/278, 375
- [16] Ebû Dâvûd, edeb 11; Tirmizî, birr 35; Ahmed b. Hanbel, Müsned 2/258, 295, 388, 3/32, 74
- [17] Bakara sûresi, 2/152
- [18] Ankebût sûresi, 29/17

## Şükür hayatın gayesidir

Bediüzzaman hazretleri, Lem'alar'da, kâinatın gayesinin hayat, hayatın gayesinin de şükür olduğunu ve bunun aksine, hayatın gayesini "rahatça yaşamak; gafletle lezzet peşinden koşmak ve heveskârâne nimetlenmektir" şeklinde tarif edenlerin hayat hakikatine karşı küfrân-ı nimette bulduklarını ifade eder. Mektubat'ta da, hilkatın en yüksek gayesi ve fitratın en yüce neticesinin iman-ı billâh olduğunu belirtir.

## ŞÜKÜR DE AYRI BİR ŞÜKÜR İSTER

Musa (a.s.) Allah'a

-“Sana şükürüm, senden bana verilen ayrı bir nimettir ki, o da ayrı bir şükür ister” demişti. Allahu Teâla, Musa (a.s.)'ya şöyle vahyetti:

-İşte bunu bildiğin anda, bana şükretmiş olursun.

Diğer bir haberde : “her nimetin benden olduğunu bildiğin vakit, ben de bu bilgini şükür olarak kabul ederim” buyurmuştur.[\[2\]](#)

## ŞÜKÜR NASIL ÖDENİR

Hz. Musa (a.s.), bir münacatında:

- “İlahi, atamız Âdem’i kendi yed-i kudretinle yarattın, ona şu,şu...nimetleri verdin. O, bunun şükürünü nasıl ödedi?” diye sordu. Allahu Teala da:

-“Bütün bunların benden olduğunu bilmek ve hiçbir zaman bunu unutmamak suretiyle...” buyurdu.

Demek ki, nimetlerin Allah’ın olduğunu idrak etmek, manevi bir şükürdür.[\[3\]](#)

### AĞLAYAN KAYA

Peygamberlerden biri, bir gün yolda giderken küçük bir kaya parçası görür, kaya durmadan su sızdırmaktadır. Peygamber bu duruma şaşar. Bu sırada kaya parçası Allah’ın izniyle dile gelerek Allah’ın

فَإِنْ لَّمْ تَفْعَلُوا وَلَنْ تَفْعَلُوا فَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ

“... yakıtı, insan ve taş olan cehennem ateşinden sakının. Çünkü o ateş kâfirler için hazırlanmıştır.” (Bakara 24) mealindeki ayetini duyduğumdan beri o korku ile hep ağlıyorum” der.

Bunun üzerine peygamber Allah’a yalvardı da o kaya parçasını cehennemden bağışlattı. Fakat bir müddet sonra aynı kaya parçasının yanına vardığında onu yine aynı şekilde ağlar durumda bulur. Ona “peki, şimdi niye ağlıyorsun” diye sorar. Kaya parçası ona “ o zamanki ağlamam korkudandı. Şimdi ise şükür ve sevinç gözyaşı döküyorum” diye cevap verir.

İnsan kalbi de taş gibidir, hatta belki de taştan bile daha katıdır. Bu katılık ancak hem korku hem de şükür halinde ağlayarak giderilebilir.[\[4\]](#)

### ŞÜKÜR VAZİFEMİZİ YERİNE GETİREBİLİYOR MUYUZ?

Yaptığımız ibadetlerle Cenab-ı Hak’ın bize lütfettiği varlık, insaniyet, İslamiyet gibi külli nimetlerden ve akıl ve hafıza, göz, kulak gibi cihazattan kat-ı nazar, sadece elle yemek yemenin dahi şükürünü yerine getiremeyiz. Şöyle ki:

Farz-ı muhal olarak, insanlar bu dünyaya gelmeden önce kendilerine: “eğer rızkınızı ağızınızla yerden toplarsanız, hiç ibadet etmeyeceksiniz. Yok eğer rızkınızı elinizle yerseniz, her gün beş vakit namaz kılacaksınız” şeklinde bir teklifte bulunsaydı, hiç tereddütsüz bütün insanlar ibadet etmeyi kabul edeceklerdi.



Bu hale göre bizler, yaptığımız ibadetlerle nazarımıza çarpmayacak kadar ehemmiyetsiz gördüğümüz bir ibadetin dahi şükrünü eda edemiyoruz. Nerede kaldı bunlarla ebedi Cenneti bihakkın kazanabilmek!...[5]

## ÜÇ CİHETLE ŞÜKÜR

Her bir azamız için Cenab-ı Hakk'a üç cihetle şükürle mükellefiz. Bunlardan birincisi, o azanın gördüğü vazifeler ve onunla edindiğimiz istifadeler cihetiyledir. İkincisi: o azanın bedenimizde bulunduğu yeri itibariyledir. Üçüncü cihet ise, her bir azanın bizim için aynı zamanda bir zinet oluşu noktasıdır.

Mesela, O Hakim-i Mutlak bize göz nimetini ihsan etmekle beraber gözlerimizi ayaklarımızın veya koltuğumuzun altında yaratsaydı, o nimetlerden ne derece istifade edebilirdik.? Bu hale göre böyle bir nimete mazhar olmanın şükrü yanında; gözlerimizin yüzümüzde ve yüzümüzün de bedenimizin en münasip yerinde bulunması cihetiyle de ayrıca şükretmemiz lazım geliyor.

Diğer taraftan, o Hakim-i Mutlak bize kokular alemini temaşa için ihsan ettiği burun nimetini, yine yüzümüzde ve hali hazır yerinde yaratmakla beraber, burnumuzun boyunu bir karış kadar uzun etseydi, bu defa da bu azamız bizim için bir zinet olmaktan çıkardı. O halde, azalarımızın zinet olma vechini de unutmamalı ve o noktadan da şükürümüzü edaya çalışmalıyız.[6]

## YOK İKEN VAR OLMA NİMETİ

Cemaatiyle Horasan sokaklarında yürüyen Bayezid'in arkasından bir köpek yaklaşır, kendisini yolda geçmek ister. Talebeleri buna izin vermek istemezler. Bunu fark eden büyük veli, cemaatini durdurur, köpekle yüz yüze gelir, şöyle bir müddet bakışirlar, sonra yol verir, köpek gider. Talebeler lüzumsuz bir yol veriş şeklinde düşünürlerken büyük veli durumu izah eder.

- Bu köpek bana ne dedi biliyor musunuz?

- Hayır bilmiyoruz.

- Dinleyin öyleyse, bana ilham ettiği hakikati köpek dedi ki:

-“Ey Bayezid, ezelde senin hangi faziletin vardı ki, sana insan cübbesi giydirdi, benim de hangi günahım vardı ki bana köpek postu layık gördü?” Ben dedim ki:

- “Doğru söylüyorsun. Ezelde benim herhangi bir meziyetim yoktu ki bana insan sureti giydirsin, senin de herhangi bir günahın mevcut değildi ki sana köpek postunu layık görsün. Bu tamamen bir ilahi taktir meselesidir. Taktir böyle tecelli etmiş. Yoksa sendeki şu postu bana, bendeki şu cübbeyi de sana layık görebilirdi yaratan!” Köpek dedi ki:

- Öyle ise, ezeldeki eşitsizliğimizi düşünerek bana yol ver. Mutlaka önde gitmen gerekmediğini düşün.

Ben de ona yol verdim, önde gitmeyi zaruri görmedim.

Ey sahip olduğu nimetten habersiz müşteki insan ! senin hangi meziyetin vardı ki, sana insan sureti vermiş, şuna da köpek postunu layık görmüş. Aslında sen bu posta bürünebilirdin, o da senin bu suretine girebilirdi. Bunu neden düşünmüyor, başlı başına bir nimet içinde olduğunu neden hatırlamıyorsun da, ille de ayağının altına halılar, sırtına çaputlar, cebine madeni ve kağıt parçaları arıyor, bunlarla bir nimete mazhar olduğunu vehmediyorsun? Bundan önceki esas nimeti hiç aklına getirmiyorsun. Bu nankörlük değil de nedir?...[7]

## ŞÜKÜR

Bir bayram arifesiydi. Yedi- sekiz yaşlarındaki kızımın elinden tutmuş elbise, ayakkabı gibi ihtiyaçlarını temin için çarşıya çıkmıştık. Çocukluğumdan hatırlarım, yeni bir ayakkabı alındığında sevinçten onunla birlikte yatmaya kalkardık. Çocuđu sevindirebilmek için birkaç dükkan gezmiş, pek çok masraf yaparak önemli ihtiyaçlarını temin etmiştik. Ancak kızım dükkanın birinde ufak, kırmızı plastik bir çanta görmüş, bunu isterim diye tutturmuştu. Ucuz bir şey olmasına rağmen böyle lüzumsuz bir şeyi almayı gereksiz görmüş, üzerinde durmamıştım.

Saatlerce dolaşp, eve geldiğimizde sevinçle bana teşekkür edeceğini umarken, küçük kızımın davranışlarındaki terslik ve memnuniyetsizlik dikkatimi çekti. Sebebini araştırdığımda, meselenin küçük ve basit çantanın alınmamış olması olduğunu anladım ve birden sinirlenerek:

“-Bu ne nankör çocuk, onun için binlerce lira harcadım, en önemli ihtiyaçlarını temin ettim; oysa o kırkparalık basit bir şey için bunların hiç birini görmüyor” diye hışımla bir tokat yapıştırdım.

Fakat anında kafamda bir şimşek çaktı. Peki ya sen! Sana sağlık, mutluluk, huzur gibi, en azından sahip olduğun bu çocuklar gibi son derece önemli nimetler bahşeden Rabbine ne derece müteşekkirsin? Dualarında dünyaya ait, kendince önemli, gerçekte ise Cenab-ı Hakk’ın sana bahşettiği nimetlerin yanında, ancak idrakten yoksun bu ufacak çocuğun istediği kırk paralık çanta gibi kalan isteklerin gerçekleşmediğinde, dualarının kabul olmadığını sanmak gibi gaflete düşen, üzülen sen değil misin? Allah’ın senin için taktir ettiği çok önemli, ancak senin idrak edemediğin sayısız nimetlere sonsuz bir sevinçle şükretmek gerekmez mi?

Şükretmeyi bilmek için, ilahi tokatı yemek mi gerekir?[8]

## BAŞKALARININ ACIDIĞI HALE, O ŞÜKREDİYORDU

Adamın biri, Muhammed bin Vasi Hz.’lerinin bacağında gördüğü bir yaradan dolayı: “- sana acıyorum” demişti. Muhammed bin Vasi de ona şu manalı cevabı vermişti:

-Ben de, bu yaranın gözümde çıkmadığına şükrediyorum...[9]

## BELAYA SABIR, NİMETE ŞÜKÜR

Halin iki durumdan başka yorumlanamaz. Onlar, belâ ve nimet halidir.

Belâ içinde isen sabretmeye çalış. Sabretmeye çalışmak, her insan için en az yapılması gereken bir vazifedir. Bundan sonra sabırlı olmak var. Zorla sabretmek, pek iyi sayılmaz. Bizzat haliyle sabırlı olmak daha iyidir. Ama güzeli rızadır. Bundan sonra uysallık gelir. Uysal olmak, bir insan sahibi için en iyi şeydir. Kendini yok görüp kadere teslim olmak da iyidir, ama herkes bunu yapamaz. Bu, varlığını ilahî varlığa veren zümrenin işidir.

Sana gelen nimet olduğu takdirde şükür yolunu tutman gerekir. Bu şükür ise üç şekilde olur: Dille, kalple ve bütün duygularla.

Dil ile Şükür: Bütün nimetlerin Allah'ın olduğunu itiraf etmek. Nefse, kuvvete, halka, güç ve kuvvete bir pay çıkarman şükür bozar. Birçok vasıta ile sana iyilik yapılabilir. Bunları da Allah tarafından yaratılmış birer sebep bilmen gerek. Çünkü dış görünüşte her ne kadar bazı sebepler ve deliller varsa da bunların Ötesinde ilahî kudreti sezmen gerek.

Her şeyi yapan Allah'tır; yaradan, veren, getiren O'dur. O, şükredilmeye herkesten daha lâyıktır. Neden sebeplere bağlanmak doğru görülsün? Asıl sebebi de yaratan Allah olduğuna göre şükre hak kazanacak olan da Allah \*(cc.) olmalı, değil mi?

Sana bir hediye gelse., o hediyeyi getiren güzele mi bakman lâzım?.. Ona mı nimet sahibi diye itibar göstermen gerek? Hayır, asıl o hediyeyi sana gönderene şükür ve saygılarım takdim etmen gerekir. Nimeti getireni görüp onun esas sahibini unutuyorsan şu ayetin bildirdiği zümreye dahil olursun:

- "Onlar, dünya hayatının dışını bilirler, bunun ötesinden gafilirdirler."

Akıllı kimse, işin sonunu bilendir. Sebeplere bağlanan kısa akıllıdır. Dışa bağlanıp işin iç alemini unutmak bir cahillik sayılır.

Kalp ile Olan Şükür: Bu bir itikat işidir. Buna inanmak lâzımdır. Kopmaz bir manevî bağa sarılmak gerektir. O bağ şöyle gelişmelidir; bilmelisin: içinde ve dışında durmada veya yürümende ne gibi tad ve iyilik varsa hepsi Allah'ındır. Hatta yaptığın şükür bile. Kalben bunları bildikten sonra dilin ona bir tercüman olmalıdır.

Allah-ü Teâlâ Hazretlerinin şu ayetlerine iyice inanmalısın. Çünkü kalpten bunlara inanmış olman bir şükürdür:

- "Sizde olan bütün nimetler Allah'tandır. Allah, dışınıza ve içinize nimetlerini bol bol sermiştir/'

- "Allah'ın nimetlerim saymakla tüketemezsin."

Bunlara inanmış olan bir iman sahibi için Allah'tan başka yardımcı ve şükre layık kimse düşünülebilir mi? Duygulara Olan Şükür: Bu da bütün duyguları ibadetle kullanmakla olur. Şunu da

ilave edelim ki Allah'ın emirleri dışında hiçbir sese kulak vermemek lazımdır. Bu durumda nefis, şeytan ve şahsî arzu uyulmaması gereken şeylerdir. Allah'tan gayri hiçbir şeye uymamak lâzımdır. Hele Allah'a ibadet eder gibi bir şeye tapmak hiç olmaz. Bu yapıldığı takdirde zalimler içine girilmiş olur. Bu zümreye zalim denildiği gibi haksızlıklar için cebir kullanan demek de olur. Allah'ın emri dışında başkasına emir vermek, bir zor kullanma olmasa dahi zulümdür. Bu hali insan şahsi için yapsa da zulüm olur. Bu yol, salih ve yararlı insanların yolu sayılmaz. Bunlar hakkında ilahî hüküm şudur:

- "Allah'ın emri haricinde hüküm veren fasıktır." Denir, Diğer bir âyetle ise kâfir olduğu beyan edilir.

Bu işin sonu da iyi olmaz. Netice ilahî bir azap olan cehenneme kadar götürür. O cehennem, akla gelen basit ateş gibi değildir. Onu tutuşturacak şey, kükürt taşı ve insandır. Dünyanın hafif ateşine bir'an dayanmak imkansızdır. Ahiretin büyük azabına nasıl dayanılır? Nefse uyar, halka tapar, Hakkı bırakırsan gideceğin yerin cehennem olacağını unutma. O gün orada:

- "Kurtuluş, kurtuluş.."

Diye bağırarak fayda getirmez. Her ne kadar:

- "Allah... Allah... Allah..."

Söylesen yine seni çıkarana olmaz. Ancak imanın elden gitmemişse bir zaman yanar, sonra çıkarsın. Ancak günah kadar yanmak lâzımdır.

Nimet ve belâ halinde ol ve onların icaplarını yerine getirmeye bak. Bütün ömrün bunların dışında değildir. Yukarıdan beri anlattığım gibi her şeyin has hakkını öde.. Belâyaya sabret.. Nimete de şükür...

Belâ halinde insanlara şikâyetle bulunma. Bu halinde en ufak bir sıkıntı hali dahi belli etmemeye çalış. Halini kimse bilmesin. Hakkı itham etme. Hikmetine karışma. Nimetini boşa götürme. Dünya ve âhiretle işlerine yarayacak şeyleri seç. Eğer bir derdin varsa Allah istemedikten sonra kimse şifa veremez.

- Derdi Allah verdi; şifayı kul verdi.. Deme. Derdi veren Allah, şifa sebebini de veren yine O. Aksi halde Hakk'a eş koşmak olur. Halbuki O'na mülkünde ortak yoktur.

O'nun izni olmadan iyilik ve kötülük olmaz. Ne gelir olur ne de gider. Gerek afiyet gerek gayrı hepsi O'nun emriyle olur. Gerek dış âleminde gerekse iç âleminde insanlara fazla kıymet verme. Herkesi olduğu kadar değerlendire. Netice de onlar da senin gibi bir kuldür. Allah'ın isteği olmasa senin hiçbir şeyin zayı olmaz. Bu hallerde sana düşen en büyük iş, sabretmek ve razı olmaktır. Çünkü Hakkı bırakıp halka koşmak haramdır, yasaktır.

Hakkı her Kötülükten tenzih et. Nefsin şerrinden ona sığın. Tevhid yoluna gir. Onun birliğini itiraf et. Nefsin elinden kurtulman en büyük iştir; buna çalışman lâzımdır. Taa ömür sona erip nefsin bitinceye dek sabırlı ol; Hakkın emirlerine uy.

Elbet darlık gider. Bir gün olur darlık kalkar. Nimet gelir; saadet selamet yolları açılır. Peygamberimizin (s.a.v.) halini düşün. Diğer peygamberlerin başına gelenleri dinle. Bilhassa Eyyûb Peygamberin hali senin için en büyük derstir. Hepsinin sıkıntısı gitti; hem de gecenin gündüze karşı yok olan karanlığı gibi. Yaz olunca kaybolan kışın soğuğu gibi. Her şeyin bir zıddı vardın Her şeyin bir sonu ve her şeyin bir bitim tarihi olur. Sabır, her iyiliğin anahtarı hükmündedir. Bir Hadis-i Şerifte:

- "Bir vücut için kalp ne ise iman sahibi için de sabır odur."

Buyuruldu. Diğer yerde ise:

- "Sabır, imanın hepsidir." Buyurulmuştur.

Şükür, nimetin saklanma kabıdır. Gelen her nimet bir muhafazaya muhtaçtır. Muhafaza edilmezse yok olup gider. Nimetlere şükür etmediğin zaman elinden hepsi gider. Bu anlatılanlar, büyük öğütlerdir; bunları oku. İbret al. İnşallah bir gün kurtulursun.[\[10\]](#)

## ŞÜKÜR VE KUSURLARI İTİRAF

Amelini görme. Onlarla böbürlenme; bu hal sana yakışmıyor. Nefsi görmek, yapılan işlere karşılık beklemek iyi olmuyor. En iyisi bunları Hak'tan görmektir. Bütün işleri onun yardımıyla yaptığını anla; ona göre işlerini ayarla.

Eğer bir kötülüğü yapmıyorsan düşün. Bu halin senden mi yoksa Hak'tan mı? Elbette Hak'tan. O, seni esirgedi. O, seni sakladı. Buna hamd etmek gerek. Şükür etmen lâzım. Nerede şükür? Buna akılsızlık derler. Başkasının gücünü kendine mal etmen yerinde olur mu, akıl kârı mı?

Şu misaller sana bir şeyler, anlatır sanırım.

Sen düşmanla çarpışıyorsun, fakat gücün yetmiyor. Öteden kuvvetli biri geliyor, düşmanın elini bağlıyor. Yere seriyor. Sen de yapacağını yapıyorsun.

Sonra her şeyi kendin yaptığını iddia ediyorsun.

Halbuki o kuvvetli adam gelmeseydi senin bir iş yapacağın yoktu. Belki de düşman seni öldürecekti.

Diğeri de şu: Biri vardır, zengindir. Herkese ödünç verir. Veyahut ihsan eder. Sen de bir şeyler almak istersin, ama sana vermez. Öteden biri gelir, sana kefil olur ve alırsın.

Sonra da:

- Ben aldım. Benim itibarım var. Diye söylenmeye başlarsın. Yakıştır mı? İşte bu iki misal sanadır. İşlerini düzenle. Şükret. Sana verilenle yetin. Daima Allah'ı öv; her iyiliği ona ver. Şer işleri sana yükle. Nefsini Islaha çalış. Eğer birini kötüleyeceksen nefsin yeter. Çünkü bütün şerrin yuvası odur.

Yaradani daima bir yaratıcı olarak bil. Ona göre edepli ol.. Nefsini kötülüğün yuvası gör, ona göre terbiye et.

Bazı büyük bilginler şöyle derler:

- Sana lâzım olan gelir.

Buna bir Hadis-i Şerifte işaret edilir:

- "Çalışınız, birbirinize yaklaşınız. Kötü yolları kendinize kapayınız. Herkes yaratılışının gereğini " yapar.[\[11\]](#)

## **NİMETİ GÖRMEK**

Şeyh Sadî, ayakkabısız kalmış. Ayakkabı alacak parası da yokmuş. Can sıkıntısı ile Kufa Camii'ne gitmiş. Caminin önünde ayaksız bir dilenci görünce, ayakkabısız ayaklarına bakıp şükretmiş.

İnsanın kendisine ait hiçbir sermayesi yoktur. O da herhangi bir zerre gibi sonradan yaratılmıştır, o da sair mahluklar gibi hiçbir şey yaratamaz. Ona verilenlerin hepsi lütuf ve ihsandır.

İnsan, sahip olduğu maddî nimetler açısından kendisinin gerisindekilere bakıp şükretmeli, manevî durumu kendisinden iyi olanlara bakıp kulluğunu artırmaya azmetmelidir.

Zira şikayet için hiçbir haklı sebebi yok, şükür için sebebi çoktur.[\[12\]](#)

## **ŞÜKRETMEK**

Padişah, daha önce hiç deniz yolculuğu yapmamış bir / köle ile aynı gemide yolculuk yapıyordu. Köle korkudan titriyor, bir türlü sakinleşmiyor, vaveylası ile herkesi huzursuz ediyordu. Padişahın keyfi kaçmıştı. Bir adam öne atıldı:

-İzin verirseniz onu sakinleştireyim, dedi. Padişah:

-Ne yaparsan yap, yeter ki şu adamı sustur, dedi adama...

Adam, kölenin denize atılmasını istedi. Bağırıp çağırın köleyi suya attılar. Birkaç defa batıp çıkan köle:

-Boğuluyorum, imdat! diye bağırmaya başladı.

Köleyi yakalayıp, gemiye çıkardılar. Bir köşeye bıraktılar. Köle artık sessizce oturuyordu. Padişah, adama, niçin öyle yaptığını sordu. Adam:

-Gemideki huzur ve güvenin farkında değildi, dedi. Suyu düşünce değerini anladı.

*Nimeti artıran, lezzeti lezzet yapan şükürdür. Şükretmek yerine şikayet edenler sahip olduklarından da mahrum kalırlar. İnsanlar, maddi durumları itibari ile kendilerinin altındakilere, manevî yönleri ile de üstünelilere bakmalıdır. Birincilere baktıkça şükredecek, ikincilere baktıkça daha güzel hâle gelebilmek için gayretini artıracaktır. Hakikî saadet bundadır.* [\[13\]](#)

## KERAMETLİ KOYUN

Fidda hanım, fakir bir insanın hanımıydı. Kocası gece gündüz çalışıp çabalar, ama günlük nafakadan fazlasını elde edemezdi. Bu yüzden yavrularına süt sağacakları bir tek koyunu ancak alabilmişlerdi. Koyun onlar için biricik geçim kaynağı idi.

Ama ne Fidda hanım hâinden şikayetçiydi, ne kocası.

İkisi de Allah'ın verdiği sağlık ve afiyete şükürler ediyordu. Haklarında takdir edilen helâl rızka rıza gösteriyorlardı. Ne var ki, bir kurban bayramında bu müşterek huzurları bozulur gibi oldu. Evin beyi, ellerindeki tek koyunu kurban etmek istiyordu. Hanım ise:

- Bize kurban vacip değildir. Hem sütüyle çocuklarımızı beslediğimiz koyunu kesmemiz doğru da olmaz. Sonra çocuklarımızı ne ile besleriz? Diye itirazda bulunuyordu.

Bey, sonunda o güne kadar çektiği maddi sıkıntılardan asla müşteki olmayıp haline rıza gösteren hanımının bu itirazını anlayışla karşıladı. Koyunu kurban etmekten vazgeçti.

Allah'ın hikmetine bakın ki, bayramdan bir kaç gün sonra bir misafir geldi. O akşam kendilerinde kalacaktı. Halbuki sofraya koyacak hiçbir şeyleri de yoktu. Evin beyi bu defa mahcubiyet hissi duymuş, hanımına teklifini tekrar etmişti:

- Bu koyunu keseceğim. Misafir sofrasına koyacak başka bir şeyimiz yok çünkü.

Fidda hanım düşünmeye başladı. Akşam sofranın boş olacağını hatırlayınca, o da boynunu eğdi.

- Başka çaremiz yoktur. Bari duvarın dışına çıkar, benim görmediğim yerde kes.

Hanım evin avlusu içindeyken evin beyi dışarı çıktı. Sütüyle çocuklarım beslediği koyunu, misafir için kesmeye başladı.

Bu sırada, avlu içinde kesim işinin bitmesini bekleyen hanım, birden şaşkına döndü. Çünkü duvarın üzerine sıçrayan bir koyun, avluya atlamış, az sonra da yanına kadar gelerek kendisini koklamaya başlamıştı.

Fidda hanım, beyinin koyunu elinden kaçırdığını düşündü. Ama dışarı çıkıp bakınca, koyunun kesilip yüzülmeye başlandığını gördü. Hayreti artmıştı... Komşulardan birinin koyunu duvardan atlayıp içeri girmiştir, diye düşündüler kan koca. Köyde tellâllar çağırttılar, koyunu sahibinin almasını istediler. Ne var ki, hiç kimse çıkıp da:

- Benim koyunum kayboldu, sizin avluya atlayan koyun bizim olabilir, demedi.

Fidda hanım, durumu İmam Efendiye anlattı. Hoca Efendi şu tavsiyede bulundu:

- Bu koyunu besleyiniz. Besleme ücreti olarak da sütünü çocuklarınıza içiriniz. Şayet sahibi çıkar-sa besleme ücreti olarak sütünü içmiş olursunuz, koyunu da sahibine iade edersiniz. Çıkmazsa Allah'ın size lütuf ve ikramı olur, muhtaç olduğunuz için sizde kalabilir...

Bu arada Fidda hanım, koyunda garip şeyler görmeye başladı.

Ne zaman bakracı memeleri altına koyup da sağmak istese koyunda hemen bol süt hâsil olur, bir defasında sade süt tadında, bir defasında da bal tadında bol süt sağardı. Nihayet meçhul koyunun bu gizemli durumu çevrede meşhur oldu.

Misafirlerinin hatırı için kestikleri koyuna mukabil Allah'ın bir defasında sade süt, bir defasında da bal tadında süt sağdıran bir koyun ihsan etmiş olması, ayrıca bu sütün dertlere şifa olma özelliği de taşıdığına ortaya çıkması etrafa şayi oldu. Artık herkes eline hediyeler alıp fakir Fidda hanımı ziyarete geliyor, kâsesini de bu şifalı sütle doldurarak ayrılıp gidiyordu.[\[14\]](#)

## SAKANIN EŞEĞİ

Fakir bir saka, o sakanın da bir eşeği vardı. Zayıf zavallı bir eşekti, sırtında yüzlerce yara vardı. Değil arpa ot bile bulamıyordu.

Padişahın atlarının bakıcısı bu sakayı tanıyordu. Onunla eskilere dayanan bir ahbablığı vardı. Bir gün sakaya rastladı:

"Bu zavallı eşeğin hâli ne böyle, nerdeyse zayıflıktan ölecek." dedi. Saka yana yakıla anlattı:

"Sevgili dost biliyorsun ki ben fakir bir insanım o sebepten bu zavallı hayvana bakamıyorum." dedi.

Padişahın ahır başı:



"Sen bu hayvanı bana ver birkaç gün padişahın ahırına bağlayayım ona padişahın atlarının yeminden vereyim, biraz düzelsin." dedi.

Saka eşği seve seve verdi. Eşği alıp padişahın ahırına getirdiler. Eşek ahırdaki temizliği bakımı atların hâlini görünce:

"Yarabbi, dedi. Bu nasıl iş bu atlar senin yaratığın da ben senin yarattığın değil miyim benim halime bak, bunların durumuna bak, böyle olur mu?"

Aradan birkaç gün geçmeden savaş çıktı. Ahırlardaki atları çekip eğerlediler. Savaş alanına yolladılar. Günlerce süren savaştan sonra atlar döndüğünde her birinin vücudunda yüzlerce yara vardı birçok ok ucu hâlâ vücutlarında duruyordu.

Atların ayakları bağlandı cerrahlar geldiler, başladılar atların orasını burasını yararak, ok parçalarını, mızrak uçlarını çıkarmaya. Bunu gören eşek, daha önce düşündüklerinden, söylediklerinden bin pişman oldu. Haline şükretti.[\[15\]](#)

---

[\[1\]](#) Kur'an-dan İdrake yansıyanlar 1, s: 82-84

[\[2\]](#) Mehmet Dikmen "Menkıbeler" s:39-40

[\[3\]](#) Mehmet Dikmen "Menkıbeler" s:73-74

[\[4\]](#) İmam Gazali "kalplerin keşfi" s:284-285

[\[5\]](#) Mehmet Kırkinci "Nükteler" s: 11

[\[6\]](#) Mehmet Kırkinci "Nükteler" s: 76

[\[7\]](#) Ahmet Şahin "İslam'ı Böyle Yaşadılar" s:65-66

[\[8\]](#) Edebiyat İkliminde Seyahat 1, s:51-52

[\[9\]](#) Mehmet Dikmen "Latifeler" s:16-17

[\[10\]](#) Abdulkâdir Geylani "Fütuhul Gayb" s:199

[\[11\]](#) Abdulkâdir Geylani "Fütuhul Gayb" s:231

[\[12\]](#) Mesel Ufku, s:143

[\[13\]](#) Mesel Denizi, s:140

[\[14\]](#) Mehmet Dikmen "Esrarengiz Olaylar" s:45

[\[15\]](#) Mesnevi'deki Bütün Hikayeler, s:225